

Голові разової спеціалізованої вченої ради
Державного некомерційного підприємства
«Державний університет «Київський
авіаційний інститут»,
доктору економічних наук, професору,
професору кафедри міжнародних
економічних відносин
Наталії ГРУЩИНСЬКІЙ

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу
НАДОЛЕНКА ГЕННАДІЯ ОЛЕКСІЙОВИЧА
на тему «Модифікація економічної дипломатії в умовах розбалансування
світової економічної системи»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
у галузі знань 29 «Міжнародні відносини»
за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини»

Наукова робота «Модифікація економічної дипломатії в умовах розбалансування світової економічної системи» присвячена актуальній проблематиці, що перебуває у центрі перетину міжнародних відносин, економічної політики та стратегічного управління. Дослідження розкриває складну динаміку глобальних економічних дисбалансів, трансформацію архітектури міжнародної торгівлі, кризи інституцій багатостороннього регулювання та політизацію економіки, що зумовлюють необхідність оновлення функціонального профілю економічної дипломатії як державного інструменту впливу в зовнішньоекономічній сфері.

Актуальність теми зумовлена не лише масштабними глобальними змінами – посиленням регіоналізму, деглобалізаційними трендами, технологічним протекціонізмом – а й специфічними викликами для України, пов'язаними з повномасштабною війною, порушенням логістичних маршрутів, перебудовою системи міжнародних партнерств і новими умовами повоєнної відбудови. У цьому контексті дисертація пропонує не лише аналіз сучасного стану економічної дипломатії, а й обґрунтовану модель її проактивної модернізації як інструменту формування національної економічної стійкості та посилення гео економічної суб'єктності України.

У дисертації на основі системного і порівняльного аналізу вперше здійснено концептуалізацію моделі наступальної економічної дипломатії, яка формується в умовах глобальної конфронтації та потреби повоєнного відновлення. Автором розроблено цілісний інструментарій для досягнення синергії між публічною та офіційною економічною дипломатією, що дозволяє ефективно об'єднувати зусилля державних установ, дипломатичних місій та недержавних акторів задля просування економічних інтересів України на міжнародній арені. Вперше обґрунтовано, яким чином трансформації, спричинені війною та повоєнною відбудовою, впливають на зміну цілей, форматів і механізмів дипломатичної підтримки економіки, зокрема в частині переосмислення ролі дипломатів у процесах залучення інвестицій, підтримки експорту та формування позитивного іміджу країни. Також уперше систематизовано глобальні детермінанти, які визначають необхідність трансформації економічної дипломатії як на національному, так і на наднаціональному рівнях – з урахуванням викликів фрагментації світової економіки, зміни конфігурації багатосторонніх інститутів і посилення конкуренції між регіональними інтеграційними об'єднаннями.

У межах дослідження було удосконалено типологізацію стратегій економічної дипломатії шляхом класифікації за моделями економічного розвитку держав і специфікою структури їхніх національних інтересів. Також уточнено підходи до визначення інституційної ролі економічної дипломатії у формуванні та реалізації зовнішньоекономічної політики, зокрема в умовах нестабільності та воєнного стану. Окрему увагу приділено вдосконаленню механізмів інтеграції економічної дипломатії до системи державного управління експортною політикою, особливо в контексті співпраці з платформою NAZOVNI, організації торговельних місій, роботи Торгово-промислової палати та запровадження цифрових інструментів для підтримки малого і середнього бізнесу.

Подальшого розвитку набули теоретичні підходи до розуміння економічної дипломатії як інструмента реалізації державної економічної стратегії в умовах нестабільності та глобальної турбулентності. Удосконалено аналітичні підходи до оцінки ефективності дипломатичного супроводу експорту, що дозволяє більш

точно вимірювати результативність діяльності дипломатичних установ у сфері економіки. Розроблено методичні засади картування економічних інтересів України у країнах Глобального Півдня, що створює основу для побудови адресної зовнішньоекономічної політики. Крім того, дістала подальшого обґрунтування концепція цифрової дипломатії як середовища реалізації державної зовнішньоекономічної стратегії – з акцентом на автоматизацію процесів, розширення комунікаційних форматів та посилення аналітичної підтримки дипломатичної діяльності.

Дисертаційна робота виконана в межах планових науково-дослідних робіт кафедри міжнародних економічних відносин і бізнесу Державного університету Київський авіаційний інститут», зокрема:

– держбюджетної науково-дослідної роботи «Міжнародний рух капіталу в умовах зовнішньої збройної агресії проти України та повоєнної відбудови» номер державної реєстрації №12-2024/15.01.01);

– науково-дослідної теми «Теоретичні та практичні аспекти модифікації системи міжнародних економічних відносин в умовах багатополлярності розвитку світового господарства» (номер державної реєстрації №118-2022/15.01.01).

Тематика дисертаційного дослідження відповідає напряму наукових досліджень кафедри, має комплексний характер і спрямована на розв'язання актуальних проблем трансформації економічної дипломатії в умовах глобальної економічної нестабільності та переосмислення ролі міжнародних інституцій у системі економічної взаємодії.

Дисертаційна робота є комплексним аналізом трансформаційних процесів у сфері економічної дипломатії, що відбуваються на тлі порушення структурної цілісності глобальної економіки. У роботі досліджено вплив глобальних деструктивних чинників – політизації торгівлі, фрагментації ринків, зростання протекціонізму, трансформації ролі міжнародних інституцій – на зміст, завдання та інструментарій сучасної економічної дипломатії, зокрема в умовах конфліктогенних обставин та зростання ролі регіональних стратегій.

Наукова значущість дослідження полягає в обґрунтуванні проактивної моделі економічної дипломатії як адаптивного інструменту просування

національних інтересів у динамічному геоекономічному середовищі. У роботі системно поєднано макроекономічний, інституційний та дипломатичний аналіз, представлено узагальнення підходів до формування економічного компоненту зовнішньої політики, а також запропоновано концептуальні підходи до синергії публічної та офіційної дипломатії в процесі реалізації стратегій міжнародного економічного позиціонування держави.

Автором здійснено порівняльний аналіз моделей економічної дипломатії різних країн, що дозволило сформувавши типологію практик реалізації зовнішньоекономічної політики, враховуючи їхню ефективність в умовах глобальних і локальних криз. Дисертаційне дослідження також має прикладне значення, оскільки результати було використано у процесі оновлення навчальних програм з міжнародної економіки, підготовки методичних рекомендацій для економічних дипломатів, а також розробки стратегічних документів для державних і недержавних суб'єктів економічної дипломатії.

Методологічна основа роботи вирізняється широтою підходів: від системного аналізу до прогнозування, від контент-аналізу джерел до методів міжнародного порівняння та сценарного моделювання. Це дозволило забезпечити глибину теоретичних висновків та обґрунтованість запропонованих практичних рекомендацій.

З огляду на актуальність обраної теми, логічність структури, новизну отриманих результатів, належний рівень теоретико-методологічного обґрунтування та апробацію наукових положень у публікаціях, аналітичних матеріалах і навчальному процесі, дисертаційна робота Г. О. Надоленка є вагомим науковим доробком у галузі міжнародних економічних відносин і відповідає сучасним вимогам до здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, дев'яти підрозділів, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків. Така структура забезпечує системну логіку дослідження, дозволяючи послідовно перейти від осмислення глобального контексту економічної дипломатії до аналізу національних практик і формулювання прикладних пропозицій для України.

У вступі ґрунтовно обґрунтовано актуальність теми дисертації, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, описано методологічну базу дослідження, охарактеризовано наукову новизну, теоретичне і практичне значення отриманих результатів, а також подано інформацію про апробацію та публікації за темою роботи. Окремо зазначено зв'язок дисертації з кафедральними науково-дослідними темами, що засвідчує її інтегрованість у загальну дослідницьку діяльність академічного середовища.

Перший розділ має концептуально-теоретичний характер і зосереджується на методологічних основах дослідження модифікації економічної дипломатії в умовах порушення рівноваги світової економічної системи. Автор демонструє високу здатність до аналізу глобальних процесів, зокрема кризової трансформації ліберальної глобалізації, фрагментації ринків і політизації міжнародної торгівлі. Акцент зроблено на ролі міжнародних інституцій у регулюванні глобальної економіки та еволюції завдань економічної дипломатії як реакції на ці зміни.

Другий розділ дослідження сфокусовано на міжкраїновому вимірі: проаналізовано підходи до формування економічної дипломатії в ряді держав з урахуванням їхньої специфіки, політико-економічних умов і типу інтеграційної залученості. Дисертант послідовно розкриває моделі економічної дипломатії Азербайджану, Грузії, Єгипту, Китаю, та Польщі, виокремлюючи їхні сильні сторони та обмеження. Таке типологічне порівняння дозволяє автору сформулювати підґрунтя для адаптації зовнішньоекономічної політики України в контексті зростаючих викликів і зміни глобальної економічної архітектури.

У третьому розділі здійснено прикладний аналіз трансформацій економічної дипломатії України в умовах війни, зміни безпекової парадигми та необхідності оновлення підходів до координації міжвідомчої політики. Оцінено інституційні виклики, пов'язані з реформуванням дипломатичної служби, цифровізацією взаємодії з бізнесом, інтеграцією публічної дипломатії у зовнішньоекономічні процеси. Значну увагу приділено формуванню наступальної моделі економічної дипломатії України, яка поєднує офіційні, неурядові та цифрові інструменти міжнародної взаємодії.

У завершальних висновках автор демонструє високий ступінь узагальнення, логічно пов'язуючи отримані теоретичні результати з практичними висновками й рекомендаціями. Структура роботи сприяє цілісному сприйняттю теми дослідження, забезпечує баланс між науковою рефлексією і прикладним підходом до модифікації економічної дипломатії в умовах глибокої перебудови глобального економічного середовища.

Наукові результати, отримані в ході дисертаційного дослідження Г. О. Надоленка, дістали повне відображення у публікаціях здобувача відповідно до вимог до дисертацій PhD-рівня. Загалом за темою дисертації опубліковано 15 наукових праць, серед яких 4 статті у наукових фахових виданнях України, що включені до переліку МОН, 1 публікація у міжнародному науковому виданні, 8 тез доповідей у збірниках за матеріалами конференцій й 1 одноосібний розділ в колективній монографії.

Здобувач є також співавтором колективної монографії *«Економічна безпека при відновленні конкурентоспроможності України»* (2024), де представлено авторські підходи до інституційного забезпечення економічної дипломатії в умовах глобальних викликів. Публікаційна активність відображає всі ключові положення дисертації, у тому числі концептуальні основи, практичні висновки та аналітичну аргументацію.

Розмаїття публікацій засвідчує високий рівень апробації результатів дослідження, їх відповідність сучасним науковим стандартам і вимогам академічної доброчесності. Особистий внесок здобувача у співавторських роботах документально підтверджений, обсяг наукового тексту та якість публікацій дають підстави для визнання завершеності та наукової самостійності представленої дисертаційної роботи.

Рецензована дисертаційна робота виконана відповідно до вимог академічного стилю, державної мовної норми та чинних нормативних документів Міністерства освіти і науки України. Під час аналізу тексту дисертації Г. О. Надоленка не було виявлено фактів порушення академічної доброчесності, таких як фальсифікація, фабрикація, плагіат або неавторизоване використання результатів інших дослідників без належного посилання.

Робота ґрунтується на авторських напрацюваннях і є результатом самостійного наукового пошуку, в якому чітко витримано вимоги до академічного цитування, оформлення джерел і представлення емпіричних та аналітичних результатів. Отримані наукові висновки та практичні рекомендації є достовірними, методологічно обґрунтованими і мають значну цінність у сфері міжнародних економічних відносин, зокрема в напрямі трансформації економічної дипломатії України в умовах глобальних викликів.

Ознайомившись із дисертаційним дослідженням, варто зазначити його високий рівень наукової зрілості, теоретико-методологічної аргументованості та практичної спрямованості. Водночас, з огляду на складність і міждисциплінарність досліджуваної теми, окремі положення можуть бути предметом подальших дискусій і вдосконалення.

По-перше, у дисертації вдало обґрунтовано потребу в трансформації економічної дипломатії України в умовах війни та глобальної нестабільності. Проте у розділі, де аналізуються прояви глобальних дисбалансів та їхній вплив на зовнішньоекономічну політику держави, доцільним виглядає більш детальний розгляд інституційного аспекту – зокрема, ролі та ефективності координації між зовнішньополітичними, економічними й безпековими відомствами у формуванні наступальної моделі економічної дипломатії.

По-друге, у роботі запропоновано авторське бачення модифікації національної моделі економічної дипломатії на основі наступальності та проактивності. Водночас, було б доцільно ширше розкрити механізми адаптації цього підходу до особливостей різних гео економічних регіонів світу – зокрема країн Глобального Півдня, які набувають дедалі більшої ваги у міжнародній економіці.

По-третє, у частині дослідження, присвяченій синергії публічної та офіційної дипломатії, доцільно було б додатково конкретизувати інструменти публічної економічної дипломатії, які вже були реалізовані в умовах війни (наприклад, кампанії для просування іміджу України як надійного торговельного партнера), та їхній вплив на зміни у поведінці іноземних інвесторів і політиків.

По-четверте, окрема увага в роботі приділена оцінці ефективності української економічної дипломатії в умовах глобальної конфронтації. Автор наводить низку прикладів, проте доцільним виглядає розширення емпіричного матеріалу за рахунок порівняльного аналізу з аналогічними політиками країн Центрально-Східної Європи, що дало б змогу краще продемонструвати унікальність або універсальність української моделі.

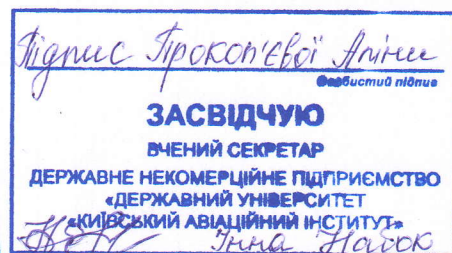
Зазначені зауваження мають рекомендаційний характер і жодним чином не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи. Вони, навпаки, вказують на потенціал теми для подальших наукових досліджень та розвитку.

Дисертаційна робота виконана на високому науковому рівні, не порушує принципів академічної доброчесності, є завершеним самостійним дослідженням, а її результати мають важливе значення для формування оновленої моделі економічної дипломатії України в умовах глобальних викликів.

Виходячи зі змісту, дисертація Г. О. Надоленка «Модифікація економічної дипломатії в умовах розбалансування світової економічної системи» за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів відповідає спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» та вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року (із змінами, внесеними постановами КМУ № 341 від 21.03.2022 р. та № 502 від 19.05.2023 р.), а її автор Надоленко Геннадій Олексійович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 29 «Міжнародні відносини» за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини».

Рецензент:

кандидат економічних наук, доцент,
доцент міжнародних економічних відносин
Факультету права та міжнародних відносин
Державного некомерційного підприємства
«Державний університет «Київський
авіаційний інститут»

Аліна ПРОКОП'ЄВА